

N:o 13.

Ank. till Riksd. Kansli den 6 April 1875, kl. 1 e. m.

Betänkande, rörande Herr J. J. Ekmans motion om prägling af ett guldmynt å fem kronor.

Uti motion N:o 38, väckt i Första Kammaren, har Herr *J. J. Ekman* föreslagit, att Riksdagen må för sin del besluta, att ett guldmynt å fem kronor måtte präglas i enlighet med sådana bestämmelser om vikt, finhet och afvikelser derutinnan, som kunna pröfvas lämpliga, att myntningskostnaden för dessa mynt bestämmes till en tredjedels procent, samt att hvad lagen om rikets mynt af den 30 Maj 1873 §§ 12 med 16 stadgar rörande nu i omlopp varande guldmynt, skall gälla äfven i afseende å femkrone-stycket.

Fullmäktige, hvilkas yttrande i ämnet blifvit infordradt, hafva förklarat sig anse, att det föreslagna femkrone-stycket i guld, för hvars präglande för Sveriges räkning ensamt de icke kunde finna något hinder i den mellan Sverige och Danmark gällande konvention om de för begge länderna gemensamma guldmynt, måste utmyntas efter samma grunder med afseende å vikt och halt, som gälla för tio- och tjugokrone-styckena; att deremot med afseende å remediet något större frihet borde Myntverket medgifvas; att, då tio- och tjugokrone-styckena finge präglas äfven för enskildes räkning, femkrone-stycket deremot, som endast vore afsedt att i begränsad mängd göra tjänst i den dagliga rörelsen, borde utmyntas endast för statens och Riksbankens räkning, och att de af Riksbanken endast i mindre belopp på en gång finge utlemnas för att tillhandahållas den mindre rörelsen; samt slutligen med afseende å dess storlek, att då

uppgiften här vore att åt rörelsen förskaffa ett så vidt möjligt lätt handterligt myntstycke, som dock väl kunde skiljas från närmast högre valör i guld, tillbörligt afseende härå syntes vara iakttaget, om femkrone-stycket erhöile en genomskärning af 15 millimeter, hvarigenom det blefve tre millimeter mindre än tiokrone-stycket, och visserligen alldeles lika stort med tio-öre-stycket i silfver, men derifrån tillräckligt skildt genom den i randen anbragta reffling. Fullmäktige, som ansett, att erfarenheten i andra länder, med hänsyn till ett dylikt mindre guldmynts begärighet i allmänna rörelsen, icke vore fullt vittnesgill för en befolkning sådan som den svenska, hvilken ännu ej gjort sig förtrogen med bruket af större skiljemynt af silfver, hafva just i detta sist nämnda förhållande funnit det vigtigaste skälet för motionärens förslag, enär det synts dem, att präglandet af femkrone-stycken i guld borde underlätta införandet af hårdt mynt i de smärre banksedlarnes ställe, så vida derigenom åtminstone kunde undanrödjast deras betänkligheter, som anse, att den stora allmänheten ej kan ända intill belopp af tio kronor betjena sig med allenast silfvermynt, och därför icke vilja medgifva de smärre banksedlarnes borttagande.

Utskottet delar i afseende å bestämmelserna om det föreslagna femkrone-styckets halt, vikt och remedium samt storlek de af fullmäktige framställda åsikter, äfvensom derutinnan, att detta mynt, om det skall här präglas, bör myntas allenast för statens eller Riksbankens räkning, och att i afseende å dess utsläppande i rörelsen sådana stadganden gifvas, som kunna förebygga en för staten alltför kostsam, utöfver den dagliga rörelsens behof sträckt utmyntning af desamma.

För öfrigt ser Utskottet frågan om präglandet af detta mynt hufvudsakligen ur den synpunkten, att derigenom beredes väg för ett sådant ordnande af landets bytesmedel, att detsamma utan någon för allmänheten märkbar olägenhet småningom må komma att för all mindre daglig rörelse hufvudsakligen utgöras af hårdt mynt. En af de väsentligaste invändningarne mot en sådan anordning går ut derpå, att, då vårt lägsta guldmynt nu är så högt som 10 kronor, skulle ett bytesmedel, som för alla valörer under det lägsta guldmyntet bestod af silfverskiljemynt, nödga allmänheten att för vexlingar och smärre betalningar innehafva mycket mera skiljemynt än som med tillbörlig bekvämlighet vore förenligt. Finnes nu för den allmänna rörelsen tillgängligt ett guldmynt å fem kronor, så bortfaller allt skäl för en sådan obenägenhet mot användning af hårdt mynt i den dagliga rörelsen, enär dermed behovet af smärre skiljemynt högst betydligt nedsättes.

Någon olägenhet af att medgifva ett sådant myntstyckes prägling

kan ej heller Utskottet för sin del upptäcka. Varder detta mynt för allmänheten begärligt och kommer till någon vidsträckt användning i den dagliga rörelsen, så visar sådant allra bäst, att statsmakterna till mötes gått ett behof, och den kostnad, som myntstyckets prägling vållar, är då helt visst icke illa använd. Skulle det åter, såsom man af det föreslagna myntets ringa storlek kunde föränledas befara, visa sig, att desamma icke kan erhålla större spridning hos allmänheten, så inskränkes dermed naturligtvis dess prägling, och statsverket besparas den kostnad denna befarats komma att vålla. Men sjelfva tillvaron af detta mynt, som vid behof kan ersätta andra hittills öfliga omsättningsmedel af liknande valör, åtminstone i den mån och så länge som allmänheten ej kan göra sig förtrogen med användning af silfverskiljemynt, lemnar lagstiftaren likasom friare händer att efter behofvet ordna landets penningväsen, och kan därför, efter Utskottets uppfattning, endast vara önskvärd.

En annan fråga är, huruvida Sverige med hänsyn till bestående gemensamhet i myntväsendet med grannlandet Danmark och, såsom snart torde vara att förvänta, äfven med Norge, kan anses ega fullkomlig frihet att besluta prägling af ett sådant i ingången konvention ej omnämndt mynt. I likhet med motionären och med fullmäktige anser visserligen Utskottet, att sjelfva ordalagen i den med Danmark ingångna myntkonventionen af den 30 Maj 1873 icke rättsligen förhindra Sverige att utom de tvänne för de begge länderna »gemensamma» guldmynt, som konventionen omnämner, för egen räkning prägla ett tredje guldmynt af annan valör. Men utom det att sjelfva det genom konventionen uppkomna förhållandet mellan rikena gör det till en granlagenhetens pligt att om sådana utom konventionens rāmärken afsedda förändringar i det egna myntsystemet underrätta den kontraherande staten och, till den kraft och verkan de kunna ega, inhemta dess åsigter om desamma, synes det Utskottet, som om vår egen fördel bäst skulle varda till godo sedd, om genom någon öfverenskommelse med grannlandet åtminstone kunde åt det nya mynt, som för Sveriges egen räkning allena varder prägladt, beredas omlopp utan kursberäkning äfven i grannlandet, med hvilket en så stor del af vår befolkning står i liflig samfärdsel.

I enlighet med hvad här ofvan är anfördt, får Utskottet tillstyrka, att Riksdagen ville i underdånig skrifvelse hos Kongl. Maj:t, med tillkännagifvande, att Riksdagen för sin del finner önskvärdt, att ett myntstycke i guld å fem kronor måtte präglas efter samma grunder i fråga om halt och vikt, som gälla för tio- och tjugo-krone-styckena, samt till sådan storlek, att det väl kan skiljas från närmast högre

guldmyntvalörer, anhålla, det tacktes Kongl. Maj:t, efter att i ärendet hafva meddelat sig med den eller de makter, som äro deltagare i myntkonventionen af den 30 Maj 1873, när Kongl. Maj:t finner tiden dertill lämplig, gå i författning om präglandet af ett sådant myntstycke å fem kronor i guld.

Stockholm den 6 April 1875.

På Utskottets vägnar:

J. v. SCHWERIN.

Reservationer:

af Herrar *von Braun, Ola Månsson, Wigardt, C. I. Bengtsson, Åke Andersson och J. Andersson.*
